

**R. P. Sebastiani Izquierdo Alcarazensis Societ. Iesv Regii
Senatvs S. Inqvisitionis Hispaniarvm Qvalificatoris, Et
Olim Complvti Sacrae Theologiae Professoris. Opvs
Theologicvm, Iuxta atque ...**

Vbi De Essentia Et Attribvtis Divinis Vbertim Dissertivr ...

Izquierdo, Sebastián

Romae, 1664

Quæst. 9. Qua ratione fide diuinà possit credi, Deum esse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76990)

malo; secus in alijs remotioribus etiam spectantibus ad ius naturale. Cum enim vnusquisque quantumvis rudis, & inculcus iniuriam sibi illatam, cuiusvis ea sit generis, persentiscat, & agrè ferat; gratanterque e contra suscipiat beneficia sibi collata; nequit non statim dignoscere, turpe esse, & rationi dissonum, se alterum iniurijs afficere; consonum autem, & honestum, se ei benefacere, ex illà euentissima, cunctisque promptissima notione, *Quod tibi non vis, alteri ne feceris, sed, quod vis.* Hæc, inquam, cum adeo prope sensum humanum sint, à nemine rationis compote possunt inuincibiliter ignorari. Ex hoc tamen non sequitur, idem dicendum de existentia Dei, quæ longè à sensibus hominum remotior est. Quomodo autem homines ignorantes Deum, atque adeo nescientes, se cum peccatis offendere, peccare nihilominus possint etiam grauius contra legem naturæ, non est huius loci disquirere; in materiâ de peccatis est discutendum.

170 Sed obijciat in super alius contra propositionem. Nullus est homo, cui Deus non prouideat de auxilio sufficiente ad consequendam salutem, vt vnanimiter docent Theologi in materiâ de prædeterminatione. Sed ad consequendam salutem est necessaria notitia Dei. Ergo nullus est homo, qui non sit instructus sufficienter ex Dei prouidentia ad comparandam notitiam eius, quæ subindè ignoret ipsum inuincibiliter. Distinguo maiorem. Nullus est homo, cui Deus non prouideat de auxilio sufficiente proximè ad consequendam salutem; nego; sufficiente proximè; vel remotè, (quod duntaxat docent Theologi) concedo. Et concessa minore, distinguo pariter priorem partem consequentis; & nego posterio-rem. Itaque, quemadmodum multi sunt impotes proximè defectu prædicantis ad concipiendam fidem diuinam, sine quâ salus obtineri non potest; & nihilominus auxilium sufficiens ad salutem habere dicuntur, quatenus illud habent ad abstinendum à peccatis; à quibus si abstinerent, in promptu adessent Dei prouidentia cætera media necessaria. Sic, qui præ eximia ruditate impotes proximè sunt ad acquirendam per se ipsos sine instructore notitiam Dei, sine quâ nequeunt salui fieri, non propterea censendi sunt destituti auxilio sufficiente ad salutem; quando quidem illud habent ad non peccandum; & consequenter ad se disponendum, vt Deus illis prouideret de reliquis.

171 Postremò opponi possunt Patres, quorum mentionem fecimus supra quæst. 2. quatenus asserunt, notitiam Dei hominibus inditam esse, atque congenitam à naturâ: cum quo non videtur posse componi; quòd aliquis inuincibiliter Deum ignoret. Respondeo per hæc Patrum loquutiones ignorantiam etiam Dei inuincibilem, atque culpabilem videri ecludi; quæ tamen in alijs quibus negari nequit secundum illud Psal. 13. *Dixit insipiens in corde suo, non est Deus;* & secundum sententiam omnium. Quare dicendum est, Patres per dictas loquutiones tantum velle significare eximiam promptitudinem, quam natura rationalis habet ad comparandam notitiam Dei vel suapte ingenio, si sit mediocre, factio discursu, si ex creaturis, vel beneficio disciplina; si vero non si aliud non suffert aut nimia incuria, aut nimia hebetudo intellectu.

Propositio 2. *Credibile etiam mihi est, dari posse aliquos, qui inculpabiliter ignorent Deum; tamen eorum ignorantia neque physice, neque moraliter sit inuincibilis.*

172 Mouet: quia ex vnâ parte bene componitur, quòd aliqua ignorantia non solum physice, sed etiam moraliter sit vincibilis; quia homo non solum per summam, sed per debitam diligentiam potest illam excutere; & quòd nesciat ille, vel non aduertat, se esse obligatum ad talem diligentiam adhibendam; atque ita citra omnem culpam eam omittat, & in ignorantia persistat. Ex aliâ verò parte non videtur esse adeo euidens obligatio, quam habet homo ad inquirendam notitiam Dei, cum primum incidit in principia ad id sufficientia, vt non queat illa à rudi aliquo, vel nimis incurio intellectu, vel ad alia nimium distracto aut nesciri prorsus, aut penitus non aduerti, etiam per longum tempus.

QUESTIO IX.

Qua ratione fide diuinâ possit credi, Deum esse.

173 Quid sit de fide, Deum esse, atque adeo per fidem diuinam credibile, superius quæst. 2. propositione vnica statutum est. Superius modò examinandam; qua ratione articulus iste per fidem diuinam credi possit. Duplex est ratio difficultatis. Prima; quia cum sit euidens, esse Deum, vt constat ex dictis quæst. 6. & 7. non videtur circa id habere locum fides, quæ est *argumentum sperandarum rerum non apparentium* secundum Paul. ad Hebræ. 11. Secunda; quia non videtur posse homo assentiri existentia Dei propter testimonium ipsius Dei dicentis, se existere, atque adeo iam præsuppositi existentis; si enim credo, Deum existere; quia ipse dicit, se existere. Ergo præsuppono ipsum dicere se existere, & consequenter ipsum existere. Quomodo ergo per ipsius dictum id ipsum possum credere? Deinde, quòd dicat Deus, se existere; aut etiam, se esse Deum auctoritatis infallibilis; non magis permouere nos potest, si aliunde notum id non prænotuimus, vt illi assentiamur; quàm si id ipsum de se ipso affirmaret; quilibet homo, alijs nobis ignotus, vniuersaliter enim fidem non potest facere testimonium cuiuspiam, qui aliunde, quàm per ipsius testimonium, non præhabetur fide dignus. Quid enim prodest ad faciendam fidem, quòd dicat quisque, se fide dignum esse; si alium de diiudicari nequit, vtrum vel in hoc ipso falsum sit? Quòd si dicatur, opus esse ad credendum, Deo de sua existentia, de suâque Deitate; atque auctoritate testanti, quòd Deitas ipsa; auctoritasque prout existens aliunde præcognita supponatur, adhuc persistit difficultas; nequibit enim fides diuinâ tali prænotioni subnixâ omnimodò infallibilis esse; prout debet; quia dicta prænotio aliunde, quàm à testimonio Dei, comparatâ nequâquam potest esse omninò infallibilis; præsertim in ijs, qui metaphysicam de diuinitate euidenciam præ tenuitate ingenij non assequuntur; qui plurimi sunt iuxta dicta quæst.

quæst. 8. Sublatâ autem infallibilitate huiuscemodi prænotionis, infallibilitas fidei illi subnixæ pefum it.

174 Pro resolutione prioris difficultatis triplex ex materiâ de fide est commemoranda sententia. Sunt enim, qui absolute opinantur, obiectum aliâs euidenter cognitum siue abstractiuè, siue intuitiuè fide diuinâ credi non posse, Ita Lorca 2. 2. disput. 14. Gran tract. 2. disput. 7. sect. 3. Turrian. disput. 8. dub. 5. & 6. Molin. 1. par. quæst. 1. artic. 2. disput. 4. cum Scot. Caiet. Sor. Bann. Capreol. Ferrar. Ricard. Almat. & alijs citatis ab illis, ab alijsque mox referendis. Hi profectò non facile à propositâ difficultate se extricant. Alij verò, apud quos illa locum non habet, ex aduersò censent, actum fidei diuinæ cum quouis alio euidente siue abstractiuo, siue intuitiuo eiusdem obiecti componi posse. Sic Petr. Hurt. 2. 2. disput. 30. sect. 2. & 3. Tann. disput. 1. quæst. 1. dub. 6. Valent. disput. 1. quæst. 1. pun. 4. Arriag. disput. 6. de Anim. sect. 6. & Oued. contr. 5. de Anim. pun. 3. num. 19. & 21. cum pluribus ab eis relatis. Tertia sententia media est, fidem diuinam cum scientiâ intuitiuâ eiusdem obiecti coherere non posse; bene tamen cum abstractiuâ. Ita Soar. tom. de fide disput. 3. sect. 9. Coninc. disput. 1. 1. dub. 1. Gasp. Hurt. disput. 2. diff. 9. & 10. & alij.

Propositio I.

175 Arbitror, fidem diuinam obscuram, qualiter ordinario modo à nobis concipitur, cum aliquâ saltem scientiâ abstractiuâ eiusdem obiecti bene componi posse; atque adeò, quòd quis, factò discursu ex creaturis, sciat euidenter, Deum esse, nihil obstare, quominus id ipsum per fidem ex diuino testimonio credere possit.

Moueor potissimum: quoniam, qui euidentiam existentia Dei nacti sunt, non minus, quam reliqui, tenentur credere illam fide diuinâ, etiam ex necessitate salutis, dicente Paulo ad Hebræ. 11. *sine fide impossibile est placere Deo: credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remunerator sit.* Igitur fides diuina de existentia Dei cum scientiâ abstractiuâ de eadem compatibilis est. Quòd autem Apostolus hoc loco de fide diuinâ, ac supernaturali loquitur, concors Theologorum sententia est: quia loquitur de fide necessariâ ad placendum Deo, atque adeò ad iustificationem, & ad salutem; quam debere esse diuinam, ac supernaturalem, vt dogma catholicum traditur communiter à Theologis; quod latè inter alios ex Concilijs, & Patribus probat Valent. 2. 2. disput. 1. quæst. 2. punct. 2. Videatur Trid. sess. 6. cap. 6.

176 Respondet Canus lib. 12. de locis cap. 4. Apostolum agere de fide Dei vt Auctoris supernaturalis; quâ ratione per naturalem scientiam non noscitur: non verò de fide Dei, prout Auctor naturalis est: quo solum pacto Philosophus illius existentiam euidenter assequitur. Sed contra: quia Apostolus absolute postulat, vt necessariam fidem existentia Dei. Existentia autem Dei secundum se spectata nihil supernaturalitatis importat. Imo verò, cum præcindat Apostolus existentiam Dei à munere remuneratoris tanquam duo obiecta credibilia, aperte videtur postula-

re fidem existentia Dei vt præcisè ab omni munere supernaturali; quo pacto cognoscitur à Philosopho. Et quidem, cum in Deo prius sit esse, quam posse supernaturaliter operari, ante omnem conceptum auctoris supernaturalis oportet credere existentiam eius, qualiter reuelata est Exod. 3. illis verbis: *Ego sum, qui sum, & scipe alibi.* Existentia autem Dei præuis ad munia supernaturalia eadem est ex suo conceptu, quam Philosophi euidenter attingunt. Accedit, quòd nomine Dei iuxta communem hominum conceptionem, cui certè Scripturæ Sacre se accommodant, ens quoddam sublime, & increatum, venit intelligendum, à quo Vniuersum istud sensibile in fieri, in conseruari, & in sua gubernatione dependet, vt tactum est supra quæst. 1. In quo sanè conceptu nihil supernaturalitatis inuoluitur. Igitur existentia Dei, quæ à nobis in Scripturis sacris credenda proponitur, ab omni Dei supernaturalitate præcindit, eademque profus est, quam assequimur per scientiam naturalem. Bene ergo potest diuina fides ipsius existentia cum tali scientiâ coherere.

Quæ quidem doctrina inde non parùm 177 confirmatur: quia in Symbolo Apostolorum, & Nizeno omnibus in vniuersum proponitur credendum, Deum esse vnum, esse omnipotentem, esse creatorem cœli, & terræ, & rerum omnium visibilibus, & inuisibilibus. Quos articulos inter alios, quos omnes credere tenemur, numerant Cyrill. Hieros. cathec. 6. Crystost. tom. 5. homil. 2. in Symbolum Apostol. August. lib. de fide, & Symbolo cap. 1. Ruffin. in exposit. Symboli, quæ habetur inter opera Cypriani, & alij Patres, & Theologi. Quod certè frustra fieret, si Philosophi, qui horum articulorum euidentiam habent, eos fide diuinâ non possent credere.

Respondent alij, Philosophos euidenter 178 conscios huiusmodi articulorum debere à se repellere eorum euidentem noticiam, vt eos possint credere; aut certè credere, quo temporali noticiâ carent, aut ob inconsiderationem, aut ob aliam causam. Addit Granad. etsi isti articuli seorsim credi non possint, posse tamen, & debere credi coniunctos cum alijs non euidentibus, qui reuelati sunt. Sed certè vtrumque horum medijs valde laboriosum esset Philosophis Christianis: sine labore enim non abicitur noticiâ præsentis obiecti, aut nouum queritur obiectum coniungendum priori. In quo profectò homines docti peioris conditionis essent, quam rudes: Deinde quis vnquam Christianorum has diligentias adhibuit ad tales articulos credendos, aut se obligatum putauit ad eas adhibendas? Præterea primum dictorum medijs vix est moraliter possibile: nam, qui semel demonstratiuè cognouit, Deum esse; neci possit id non considerare; si tamen consideret, vt ad id credendum per fidem necessarium est, vix fieri poterit, vt id ipsum non cognoscat euidenter vel per idem medium demonstratiuum, quod statim se offerit, vel per experimentalem memoriâ præterita demonstrationis. Secundum autem medium etiam naturaliter est impossibile, si articulus fidei distinctè, prout oportet, credendus est: nam plura obiecta per vnum actum non possunt à nobis distinctè, & per modum plurium cognosci: sed confusè, & per modum vnius, vt ex Aristot. & S. Tho. in Pharo Scient. disput. 2. quæst. 3. conlect. 2. ostendimus.

Fateri autem absolute, vti aliqui fateri 179 vident.

videntur, eos, qui euidenter cognoscunt obiecta reuelata, nequaquam credere illa fide diuinâ, & minus tutum est, ut ex dictis apparet, & alia præterea subit absurda. Primò namque homines docti minus certi essent de existentia Dei, de prouidentia eius, de omnipotentia, de unitate, &c. quàm hominibus ignari, & rudes: quandoquidem hi per fidem diuinam longè certiores scientiâ humanâ; illi uero per solam scientiam humanam hæc omnia cognoscerent. Secundo eadem non certius à Philosophis Christianis, quàm ab Ethnicis cognoscerentur. Tertio B. Virgo, & Apostoli multa, quæ de Christo Domino, & de exordio Christianæ Ecclesiæ nos fide credimus, exordio Christianæ Ecclesiæ nos fide credimus, fide non credidissent; eoque euidenter illa nouerant notitiâ quadam abstractiuâ per sensus hausta. Vnde ea certius à nobis, quàm ab illis cognita fuissent. Quæ omnia absurda sunt, ut patet.

180. Iam uero propositio nostra ab experientia ipsâ præterea uidetur probari. Experimur enim, postquam per effectus euidenter agnouimus, Deum existere, esse unum, esse prouidentem, &c. per reuelationem diuinam earundem veritatum, moueri ad iudicandum eas certius, & firmius. Ergo signum est, euidentiam naturalem earum, motioni reuelationis non obstare, atque adeo nec fidei diuinæ.

181. Denique ratio à priori eiusdem propositionis est: quia scientia, & fides de eodem obiecto ex nullo capite opponuntur, quominus in eodem intellectu possint coniungi, ut constat ex solutione argumentorum. Omni autem oppositione sublata, non est cur coniungi nequeant, ut constat. De quo uide plura dicta in Pharo. Scient. disput. 4. quæst. 5. Vbi etiam determinauimus, an pariter cum notitiâ intuitiuâ, & uniuersim cum qualibet aliâ euidente fides de eodem obiecto compati possit. De quo non opus est iterum in præsentia tractare.

182. Opponitur tamen contra statutam propositionem primò illud supra commemoratum ex Paulo ad Hebræos 11. *Fides est argumentum non apparentium*. Cui consonant communiter Patres, dum aiunt, ea, quæ uidentur, aut clarè cognoscuntur, non credi, vel quidpiam simile. Respondeo, Apostolum, dum uocat fidem argumentum non apparentium, non negare, posse eam quoque esse argumentum apparentium per alium actum, etsi neget fortasse posse eam esse argumentum apparentium per ipsammet, cum sit notitiâ per se obscura. In quem sensum Patres etiam solum intendunt, ea, quæ uidentur, aut clarè cognoscuntur, non credi per ipsammet uisionem, aut claram notitiam: quia fides non clarè, sed obscurè notificat suum obiectum. Circa hanc tamen objectionem uide plura specialius dicta loco citato.

183. Secundò obijcitur. Fides est obscura. Ergo cum scientiâ euidente eiusdem obiecti in eodem intellectu nequit componi: quia obscuritas, & claritas respectu eiusdem obiecti sunt prædicata opposita. Respondeo, obscuritatem, & claritatem eiusdem actus esse prædicata opposita: actuum uero distinctorum, quorum alter sit clarus, alter obscurus, non esse, unde opponantur.

184. Tertio uigentius obijci potest. Fides composita cum euidentia eiusdem obiecti non potest esse libera. At omnis fides libera, & meritoria esse debet. Ergo nulla fides cum euidentia eiusdem obiecti potest componi. Probatum maior: quia euidentia, etiam actus distincti à fide, nullum

relinquit locum formidandi de ueritate obiecti. Vbi autem non adest formidandi locus, actus intellectus liber esse non potest: quia non est, quod retrahat intellectum ab illo. Respondeo, ut actus intellectus sit liber, satis esse, quòd fundamentum, quo ipse nititur, formidini relinquat locum, quatenus est ex se, et is per accidens præcludatur à fundamento alterius actus eiusdem obiecti comitantis illum priorem. De quo uidentur etiam dicta quæst. illa 5. cit.

185. Quarto obijcitur. Scientia, & opinio eiusdem obiecti in eodem intellectu coniungi non possunt, sicut nec scientia, & fides humana iuxta doctrinam receptam Arist. lib. 1. Post. text. 44. Ergo neque scientia, & fides diuina. Respondeo, nomine opinionis aut posse intelligi assensum opinatum præcisè sumptum, aut assensum opinatum ut coniunctum cum formidine opposita, quam, dum seorsim concipitur, secum fert. Si secundo modo opinio sumatur, qualiter illam haud dubie sumit Philosophus, uerum est, eam cum scientiâ eiusdem obiecti componi non posse: quia scientia non potest secum talem formidinem aduersam compati. Opinio uero sumpta priori modo, non est, cur nequeat cum scientiâ eiusdem obiecti componi: nec hoc negauit Aristot. Tantumdemque de fide humana dictum est.

186. Denique obijci potest. Motuum fidei, & motuum scientiæ de existentia Dei simul proposita partialiter possunt concurrere ad unum, & eundem actum, qui neque sit fidei, neque scientiæ, sed essentia ueluti mixta iuxta communioem plurium Theologorum sententiam. Ergo intellectus ambobus motibus simul instructus nequit elicere actum fidei simul, & actum scientiæ: sed necessariò mixtus ille, seu medius eliciendus erit, Quo fiet, ut Philosophus in promptu habens fundamenta demonstratiua existentia Dei nequaquam possit fide diuinâ credere, Deum esse, Concesso antecedente, neganda est consequentia iuxta doctrinam stabilitam disp. 4. Phari cit. quæst. 6. Quæ ad rem recolenda; sicut & cætera in eadem quæst. 6. & in 5. antecedente scripta, quæ ad expediendam priorem præsentis difficultatem n. 173. propositam facere possint. Accedo iam ad posteriores.

187. Pro cuius resolutione suppono ut certum apud omnes in materia de fide, ad hoc, ut aliquid credi possit fide diuinâ ab ijs omnibus, quibus Deus immediatè non loquitur, notitiam aliquam humanam reuelationis; humanitatisque acquisite requiri, per externam scilicet prædicationem, seu instructionem, iuxta illud Pauli ad Rom. 10. *Quomodo credent ei, quem non audierunt? Quomodo uero audient sine prædicante?* & infra; *Fides ex auditu*; Quæ quidem notitiâ, utpote fidei humanæ nitentis ut plurimum testimonio Concionatoris, Parochi, uel Doctoris, non potest non esse fallibilis. In ijs uero, quibus immediatè sit reuelatio, etiam requiritur ipsius reuelationis notitiâ, ut credant, quod eis dicitur reuelari: quia nemo potest quidpiam credere propter Dei testimonium, nisi prænoscat, Deum illud testificari, ut satis per se notum est. Nec sola existentia reuelationis, sed eius etiam infallibilitas, atque adeo auctoritas Dei, à qua prouenit, prænosci debet ad credendum, prænosci que solet ordinariè, non tam aliorum testimonio, quàm ipso lumine rationis: quo certò nobis persuademus, Deum in ijs, quæ testatur, nec posse deci-

pi, nec fallere. Hæc, inquam, apud Theologos certa.

188

Illud tamen sub controuersia est. Vtrum diuina reuelatio non solum per humanam istam notitiam proponi, sed iusuper per fidem diuinam credi debeat, vt ad actum fidei diuinæ rei reuelatæ mouere possit. Affirmant Socr. disput. 3. de fide sect. 12. Valent. 2. 2. disput. 1. quæst. 1. punct. 1. Coninc. disput. 9. dub. 9. Tan. disput. 1. quæst. 1. dub. 4. & alij. Pro negatiua tamen sententiâ stant Gasp. Hurr. disput. 3. de fide, diff. 3. & alij Recentiores, quam etiam plures alij supponunt, qui punctum ex professio non disputant; è quibus videtur esse Turrian. disput. 2. dub. 4.

Propositio 2.

189

Vt aliquid credatur fide diuinâ, non est necessarium, quod reuelatio eius credatur etiam fide diuinâ aut quoad existentiam, aut quoad infallibilitatem; sed fat est, eam per fidem humanam, aut per aliam naturalem, notitiam proponi.

Probatur primò: quia non omnis reuelatio diuina potest fide diuinâ credi ob aliam reflexam reuelationem, vt Aduersarij consentunt; cum tamen nulla sit reuelatio, ob quam obiectum reuelatum credi non possit. Sed neque potest vlla reuelatio credi propter se ipsam; quasi vnaquæque suapte naturâ sit reuelatio sui, vti prætendunt Aduersarij. Ergo. Probo minorem. Quoniam absque fundamento prorsus asseritur, omnem reuelationem diuinam esse reuelationem sui; imò & contra rationem; nam, cum Deus dicit, se existere, non dicit pariter, se id affirmare; sicut neque nos asserimus, nos dicere, quæcumque loquimur, quoties loquimur. Estò enim loquutio aliqua possit esse loquutio sui simul, & alterius obiecti, de quo modo non curo; negari tamen non potest, esse possibilem loquutionem, quæ non sui, sed solius obiecti extranei loquutio sit; eo quod non ad se ipsam, sed ad solum obiectum significandum sit instituta. Huiusmodi autem censendæ sunt omnes loquutiones tum humanæ, tum diuinæ, quando aliud non constat. Enim verò; quamuis loquutio, qua alter alteri loquitur, se ipsam debeat notificare, siue significare audienti, vt ei obiectum manifestet: quia nequit ducere in cognitionem obiecti, nisi prout cognita. Attamen hæc significatio non est propria loquutionis; quæ talis; sed quædam naturalis insinuatio, qualem exercet quoduis obiectum, quod per speciem à se missam se notificat cognoscenti. Constat enim, dum mihi aliquid dicitis, aliter loquutionem, & aliter eius obiectum mihi innotescere. Obiectum enim credo, sic se habere; quia dicitis; te autem id dicere, non credo, sed euidenter scio; quia audio. Et quidem, si omnis loquutio necessariò loquutio sui esset, multa sequerentur absurda. Primum enim nulla esset possibilis propositio adæquatè falsa: quia quælibet ex parte saltem esset vera, quatenus suam existentiam enunciaret. Deinde propositio negatiua aut esset etiam negatiua respectu sui; & sic non posset non esse falsa: cum non posset non existere, quando suam existentiam negaret; aut esset affirmatiua respectu sui; & sic nulla posset esse propositio adæquatè negatiua: cum omnis negatiua obiecti esset affirmatiua sui. Præterea

superflua essent loquutiones reflexæ, quibus loquens sepe, se loqui, asserat: si enim id ipsum restatur loquutione directâ, ad quid reflexa opus est? Quo fieret, vt multæ loquutiones diuinæ in scripturâ contentæ superuacanea forent. Denique, quicumque non iudicaret, actu se loqui, malitiam incurreret mendacij: quia assereret exterius, quod interius non iudicabat. Postremò, cum loquutio euidentissimè ab audiente noscatur experimentaliter notitiâ, superflua esset testificatio eius à loquente facta per loquutionem ipsam; atque adeò loquutio suapte naturâ superuacaneum aliquid importaret. Quæ omnia plane absurda sunt. Non igitur loquutiones aut humanæ, aut diuinæ sui ipsarum sunt loquutiones naturâ suâ. Proindeque reuelationes diuinæ neququam credi possunt propter se ipsas, tanquam ob testimonia sui. Quod erat probandum.

Secundò, estò possibile esset, quod omnis diuina reuelatio aut per aliam, aut per se ipsam crederetur fide diuinâ; probo id necessarium non esse ad hoc, vt fide etiam diuinâ credatur obiectum reuelatum. Quia ad hoc, vt ego fide humanâ credam, quod Petrus mihi testificatur, non opus est, vt credam pariter, eum id mihi testificari. Ergo neque, vt credam fide diuinâ, quod mihi Deus reuelauit, erit necesse, simili fide credere eius reuelationem. Negant Aduersarij consequentiam; quia, inquit, fides obiecti reuelari non posset esse omnino certa, & infallibilis, qualis debet esse fides diuina, si niteretur reuelationi prout cognita per fidem humanam, aut per aliam naturalem notitiam. Vnde necessarium est, reuelationem fide diuinâ credi omnino certâ, & infallibili, vt simili fide propter reuelationem credatur obiectum reuelatum. Hoc est potissimum, seu potius vnicum fundamentum sententiæ eorum; quod proinde efficacius diluendum est.

Argumentor sic. Fides obiecti nequit per te euadere certa, & infallibilis, si reuelatio non credatur fide diuinâ; quia fides obiecti nititur reuelationi prout iudicatur; nequiret autem infallibiliter niti, nisi illa etiam infallibiliter iudicata esset. Sed fides itidem ipsius reuelationis debet inniti reuelationi prout iudicatur. Ergo, vt ea sit diuina, & infallibilis per aliam fidem diuinam præuiam debet iudicari reuelatio. De qua iterum idem argumentum consciam; & sic in infinitum. Si autem reuelatio ad fidem sui diuinam, & infallibilem mouere potest prout iudicata fide humanâ fallibili; cur non eodem modo iudicata mouere poterit ad fidem diuinam obiecti? Porro fidem ipsius reuelationis debere ipsi inniti prout iudicatur, est manifestum apud omnes; quia reuelatio non cognita ad nihil mouet; atque adeò reuelationi non iudicatur, nullus actus potest inniti. Asserere autem, reuelationem prout iudicatam ipsâ fide diuinâ mouere intellectum ad eandem fidem, absurdum est. Primò; quia prorsus repugnat, vt obiectum prout cognitum moueat ad eundem omnino actum, quo cognitum est; sicut repugnat, vt eadem cognitio ad se moueat, vel sit motuum sui. Secundò; quia, si fides ipsa diuina, qua reuelatio simul, & obiectum reuelatum creduntur secundum Aduersarios, sufficienter reddit cognitam reuelationem in ordine ad motionem, qua ea prout iudicata ad credendum mouet; sequitur contra omnes Theologos, propositionem externam reuelationis,

nis, & fidem humanam eius ad nihil esse requisitam. Ad id namque solum requiritur secundum omnes, ut nota fiat reuelatio; quo possit ad credendum mouere.

192 Dices, fidem humanam reuelationis requisitam esse: quia fides diuina de illa concipi nequit, nisi præcedat applicata per fidem humanam. Bene. Ergo reuelatio diuina ad fidem tum sui, tum obiecti mouet prout iudicata per fidem humanam. Patet consequentia: quia, nisi ita iudicetur, non poterit mouere per se, & per omnes. Ergo reuelatio prout cognita per fidem humanam fallibilem ad fidem diuinam infallibilem mouere potest. Ergo, ut ad talem fidem moueat, non est necesse, quod credatur fide diuina.

193 Deinde aliter argumentor. Infallibilitas actus fidei ex reuelatione ut infallibili debet oriri. Ergo non solum existentia reuelationis, sed etiam eius infallibilitas ex Dei auctoritate desumpta credenda est fide diuina, ut fide diuina credi possit obiectum reuelatum. Faretur id, & late probat Soar, supra sect. 6. Estque notissimum in Aduersariorum sententiâ, (licet oppositum videatur supponere Coninc. nu. 56.) Quoniam non minus debet esse certa credenti auctoritas testificantis, quam existentia testimonij, ut firmiter, & cum certitudine credat. Sed auctoritas Dei reuelantis, siue infallibilitas reuelationis eius non potest credi ob ipsam reuelationem. Ergo. Probo hanc minorem: quia, licet reuelatio quauis aliquo colore dici possit reuelatio sui quoad existentiam; eo quod se ipsam notificat quoad an est sine ullo tamen fundamento, vel apparente, dici potest, per quamlibet reuelationem auctoritatem Dei reuelari, siue eius infallibilitatem in testificando. Posito autem, quod per reuelationem non reuelatur diuina auctoritas, compertum est, per illam credi non posse. Asserere autem ad omnem actum fidei diuinæ prærequiri alium nitentem speciali reuelationi de auctoritate Dei infallibili, alienum ab experientia videtur, atque etiam à ratione. Quoniam ad credendum alicui aliunde, quam per eius testimonium debet nobis eius auctoritas, atque veracitas innotescere. Si enim prorsus ignores, an Petrus sit verax, vel mendax, nihil ad credendum illi moueris ex eo, quod ipse affirmet, se esse veracem, ut supra etiam ponderabamus num. 173. Ergo ad credendum Deo dicenti potius, seu prius nos mouet notitia, quam aliunde habemus veracitatis eius, quam fides eiusdem veracitatis concepta ob eius testimonium. Ergo diuina veracitas, seu infallibilitas in dicendo, non tam prout credita fide diuina, quam prout cognita natura lumine mouet ad fidem infallibilem obiecti reuelati. Ergo ad hanc sufficit naturalis cognitio auctoritatis Dei infallibilis; atque adeo etiam existentia reuelationis.

194 Hinc aliud argumentum ad hominem contra Aduersarios fieri potest. Si infallibilis Dei auctoritas obscure cognoscatur, etsi reuelatio quoad existentiam intuitiue sit cognita, poterit optime obiectum reuelatum credi fide diuina, ut sentit ipse Soar. disput. 3, cit. sect. 8, neque negari potest. Sed cum intuitiua notitia existentia reuelationis nequit eius fides componi, ut plerique Aduersariorum fatentur. Ergo fides diuina obiecti reuelati bene potest subsistere, quin fide etiam diuina credatur reuelatio, stando in ipsorum principijs.

195 Tandem propositio nostra à priori probatur. Quia ad hoc, ut actus fidei diuinæ euadat

omnino certus, & infallibilis, non est necesse, quod diuina reuelatio, cui nititur, pari certitudine, & infallibilitate proposita sit; id enim fieri semper nequit, ut vidimus: sed satis est eam proponi per iudicium moraliter certum. Infallibilitas quippe fidei diuinæ à diuinæ reuelatione non solum prout proposita, sed prout existente etiam re ipsa, & connotante in intellectu habitum fidei, aut aliud supernaturale principium ducit originem; atque adeo non interest, quod propositio, quæ solum est conditio quædam applicatiua reuelationis, fallibilis sit metaphysicè; dummodò enim sit moraliter certa, & adsit reuera reuelatio proposita, habitusque, aut supernaturale auxilium in intellectu, actus fidei, qui elicetur, supernaturalis erit in sua substantiâ, atque ita essentialiter verus, & consequenter prorsus certus, atque infallibilis metaphysicè. Ex quo patet solutio ad argumentum potissimum sententiæ contrariæ commemoratum num. 190.

Obijciunt tamen præterea hoc modo. Per quemvis actum fidei diuinæ credimus Deo testificantem. Ergo quouis actu fidei diuinæ & obiectum testificatum, & diuinum testimonium attingitur; atque adeo non potest non vtrumque eodem actu credi. Confirmatur, & declaratur: quia obiectum non vtrunque creditur, sed ut reuelatum; nec Deo credimus vtrunque, sed ut reuelanti. Ergo repugnat, non attingi reuelationem eodem actu, quo obiectum ut reuelatum attingitur, & Deo ut reuelanti creditur. Obiectum enim ut reuelatum, & Deus ut reuelans non possunt sine reuelatione cognosci, ut ex se notum est. Respondeo, verum esse, nos per quemvis actum fidei credere Deo ut testificantem: sed hoc nihil est aliud, quam iudicare obiectum testificatum propter diuinum testimonium. Obiectum autem testificatum in meâ sententiâ non aliter indicatur propter Dei testimonium, quam iudicatur obiectum conclusiuis propter obiectum antecedentis prius iudicatum alio actu: existimo enim, fidem per discursum gigni, Quomodo autem obiectum conclusionis propter obiectum antecedentis iudicetur, quin ipsum obiectum antecedentis iudicetur eodem actu; tamen si aliter, quam iudicatiuè, connotetur, seu respiciatur, in Pharo Scient. disput. 2, quæst. 5, explicatum est. Apud eos verò, qui actum fidei non faciunt discursuum, etsi testimonium diuinum sit attingendum eodem actu fidei, quo obiectum creditur, tanquam motiuum formale, cui actus nititur; non est tamen iudicandum eodem actu, nedum credendum, sed per actum præuium. Attingi enim ut motiuum, nec est iudicari, nec credi iuxta dicta ibidem. Certum enim est, eodem nos modo credere homini dicenti, ac credimus Deo, ut & Aduersarij fatentur; & tamen ut plurimum, cum homini credimus, quod dicit, nec credimus, nec credere possumus, ipsum id dicere. Ad confirmationem respondeo, per actum fidei non ita credi obiectum prout reuelatum formaliter, ut ipsa quoque reuelatio credatur. Tantum enim creditur id, quod est reuelatum propter reuelationem. Credere autem, quod reuelatur à Deo propter reuelationem, est credere Deo ut reuelanti. prout explicatum est.

197 Ster itaque, ne possibile quidem esse, nedum necessarium, quod omnis actus fidei diuinæ innitatur reuelationi creditæ etiam fide diuinæ.

na. Id quod amplius adhuc potest inde probari: quia necessarium omnino est, ne processus infinitus sequatur, ut in collectione actuum fidei diuinæ aliquis elicitus sit ob reuelationem ut fide humana creditam, aut aliter, quam per diuinam, cognitam. Cum enim omnis actus fidei diuinæ debeat inniti reuelatione ut prius cognitā per alium actum, uti ex se, & ex dictis est notum: si huiusmodi actus semper esset fidei diuinæ, semper supponeret alium fidei etiam diuinæ; quo nunquam perueniremus ad primum, sed sine fine progredieremur. Necessè est ergo, quòd aliquis actus fidei diuinæ sit primus in quolibet serie, qui innitatur reuelatione aliter, quam per fidem diuinam, cognitā, siue indicatā tam quoad existentiam, quam quoad infallibilitatem oriundam ab auctoritate diuinā. Inter iudicia autem humana, quibus noticia reuelationis, atque etiam diuinæ auctoritatis acquiritur, vnum erit etiam primum nullum alium supponens; sed conceptum ex ipsis terminis: quo iudiciorum finitur progressus; uti in reliquis alijs materijs scientiarum, siue cognitionum contingit.

198 His vniuersè prælibatis ex materiā de fide pro expediendā secundā difficultate propositā n. 173. colligo primò, non bene illam expediri à P. Soar. lib. 1. de essentiā, & attrib. cap. 1. n. 5. dicente, Deum, reuelando res credendas, simul reuelare, se reuelare, siue testificari illas, ex quibus vna est, *Deum esse*: atque ita, licet, ut Deus dicat, se esse, re ipsā supponatur esse: quia non loquitur, nisi qui est: attamen ex parte credentis id non supponi cognitum; sed vi eiusdem testimonij, & per eundem assensum credi, Deum esse, & ipsum dicere, se esse. Quam doctrinam late defendit Martinò 1. p. disp. 2. sect. 2. nec longe ab illa ab est Quiròs disp. 13. sect. 6. sed non bene, inquam, ita expeditur difficultas: quia neque Deus, reuelando se esse, reuelat se id testificari; neque, licet id reuelaret, sufficienter posset facere fidem, ni aliunde, quam ex ipsius testimonio, eius auctoritas innotesceret. Neque denique homo aliunde non noscens, Deum esse, potest credere, & Deum esse, & ipsum dicere, se esse, adhuc per diuersos assensus, nedam per vnum, & eundem. Quæ omnia ex hæcenus dictis satis, superque nota sunt.

199 Secundò igitur ex eisdem colligo; ad hoc, ut quis credat fide diuinā, Deum esse, omnino esse necessarium, quòd præcognoscat aut fidei humanā, aut aliā notitiā siue humanitatis, siue diuinitatis adquisitā, Deum id ipsum de se dicere, siue testificari; & consequenter, Deum esse; necnon esse eum auctoritatis infallibilis in dicendo, ut neque decipi, neque fallere possit. Neque opus est, quòd huiusmodi præcognitio aut supernaturalis, aut potius infallibilis sit: sufficit enim, quòd sit naturalis, & moraliter certa, ut semel per eam proposito testimonio Dei infallibili reuera existente, homo, alijs instructus principio supernaturali sufficiente ad credendum, fidem supernaturalem nitentem tali testimonio concipiat; quæ subinde vera assentialiter, & potius infallibilis sit. Quocirca S. Tho. 1. p. quæst. 2. art. 2. ad 1. respondens ad eam difficultatem dixit. *Fides præsupponit cognitionem naturalem, sicut gratia naturam, & ut perfectio perfectibile.* Ex quibus omnibus liquidò apparet, quā ratione fide diuinā possit credi existentia Dei, eiusque auctoritas infallibilis; necnon reliquæ huiusmodi ipsius perfe-

ctiones, alijs solo naturæ lumine euidenter noscibiles.

QUESTIO X.

In quo consistat essentia Dei.

200 **N**Otissimum apud omnes est, & singillatim demonstrandum in toto hoc Opere, dari in Deo multas, & varias perfectiones, formalitates, seu prædicata, quæ realiter ab ipso Deo non distinguuntur; tamen ratione nostrā, aut etiam plusquam ratione, ut quibusdam placet, distinguuntur; ut esse increatum, æternum, infinitum, immensum, intellectiuum, volitiuum, intelligentem, volentem, sanctum, bonum, omnipotentem, & cætera huiusmodi. Et quoniam Deus, ut ex fide constat, & in peculiari tract. de Trinitate diuina ostendunt Theologi, trinus, & vnus est, ita, ut cum vnitæ essentia trinitate personarum potitur; ideo prædicata in illo reperia alia sunt omnibus tribus personis communia, alia propria aut vniuscuiusque, aut etiam duarum personarum. Communia, quæ ut implurimum, attributa vocantur, ea sunt, quæ recensuimus & cætera similia. Propria personarum sunt personalitates, relationes, origines. Nimirum personæ primæ proprium est, esse ingenitam, seu improductam, generare secundam personam, & esse Patrem eius. Secundæ personæ proprium est, generari à primā; esse eius Filium, & eius Verbum. Harum ambarum proprium est, producere tertiam, quæ dicitur Spiritus Sanctus, cuius propterea proprium est, à Patre, & Filio produci, esseque vniuersum amorem mutuum per modum termini. De quibus omnibus late differitur in dicto tract. de Trinitate. Igitur quod controuertitur in præsentī questione est, an essentia Dei in collectione horum omnium prædicatorum consistat, aut potius in aliquo solum, aut in aliquibus eorum; & quodnam illud sit, vel illa. Multiplex est Doctorum sententia.

201 Prima asserit, essentiam diuinam formaliter omnia attributa Dei comprehendere, in eorumque subinde collectione consistere, siue vltimò per eam constitui. Ita sentiunt Soar. in Metaph. disp. 30. sect. 6. à n. 4. & lib. 1. de Attrib. cap. 11. Egid. Lusitan. tom. 1. de Beat. lib. 5. quæst. 3. art. 3. iunctis, quæ dicit quæst. 4. art. 3. & quæst. 7. art. 1. Zumel 1. par. quæst. 28. art. 2. quæst. suā 8. Arrub. disp. 10. cap. 13. Becan. 1. par. cap. 1. de attrib. quæst. 1. Albiz 1. par. tract. 1. de Scient. sec. 6. Qui n. 13. supponit, se loqui de essentia Dei metaphysicā; cum dicat, quidquid pertinet ad essentiam physicam, etiam pertinere ad metaphysicam, improprietateque, quod ad rem attinet, adferri earum distinctionem, Pro hac sententiā refert præterea noster Pasol. 1. par. quæst. 4. art. 2. dubit. 3. Ferrar. Sor. Torres, Hispanens. Francis. à Christo, Toletan. Nazar. Bañez. & alios. Denique P. Didacus Ruiz. tom. de Trinit. disp. 8. sec. 5. eandem tenens sententiam ait. [Naturam diuinam non constituit sola intellectio, sed etiam constituit actualis amor, & collectio cunctorum attributorum, & perfectionum, quæ sunt simpliciter simplices, & nullam inuolunt imperfectionem]. Verba sunt eius. Id quod conatur late probare, deinceps per plures sectiones. Huic etiam sententiæ adiungi possunt docti quidam Recentiores, qui